

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GUILLOUX, LOUIS

Sângele negru / Louis Guilloux; trad.: Mihai Murgu. -
București: RAO International Publishing Company, 2007
ISBN 978-973-103-227-6

I. Murgu, Mihai (trad.)

821.133.1-31=135.1

RAO International Publishing Company
Grupul Editorial RAO
Str. Turda 117-119, București, România
www.raobooks.com
www.rao.ro

LOUIS GUILLOUX
Le sang noir
© Editions Gallimard, 1935
Toate drepturile rezervate

Traducere din limba franceză și note
Mihai Murgu

© RAO International Publishing Company, 2006
pentru versiunea în limba română

aprilie 2007

ISBN 978-973-103-227-6

Maia intră tropăind cu saboții. Nici că-i păsa de omul care moțăia, îmbrăcat, pe divan, alături de căței: știa că de fapt nu doarme.

„Ce-o fi căutând pe-aici?” Se opri în mijlocul odăii, păru că vrea să ridice storurile, dar se răzgândi.

Pe o măsută de la căpătâiul divanului, lângă o carte deschisă și un teanc de extemporale mângălite cu cerneală roșie, coșul ei de lucru. Se plecă peste el scotocind. „Ce i-o fi trebuind? Un ac? Un mosor?”

Femeia nu știa să citească, dar pe el îl enerva gândul că ar putea vedea extemporalele. Derbedeii aștia de elevi! Au descoperit un nou sistem de a-și bate joc de el. Unul scrisese, în diagonală, cu litere mari, pe întreaga pagină: Cripure! „Mă numesc Merlin!” De câte ori nu strigase la ei: „Mă numesc Merlin!” lovind cu pumnul în catedră. Da. Ei și? Asta le stârnea mai degrabă râsul. Și începeau să strige mai dihai de cum se întorcea cu spatele la ei: „Crip... Crip... Cripure”, și-i scriau porecla pe tablă. Lepădăturile dracului. Și asta ținea de ani de zile!

Maia scotocea întruna.

Nu mai termina.

Era clar că în clipa aceea nu o dorea. Dar mâna lui se înțeleșta de șoldul femeii, coborî până atinse poala fustei, dispăru. Alungă câinii, o trase pe Maia. Coșul de lucru se răsturnă, nasturii se împrăștiară. Maia puse pe masă coiful făcut din ziare, pe care-l purta de câte ori deretica și, fără să spună o vorbă, se trânti pe divan.

El se aruncă peste ea de parcă ar fi sărit de pe un zid, ținând întruna ochii închiși, cu un strigăt răgușit, dar prefăcut. „De ce? De ce? De ce?” se întreba.

Mireille, frumoasa prepelnică, tragea mârâind de un colț al cuverturii. Turlupin sălta prin cameră și lătra plângăreț. Petit-Crû chelălăia strident și răstit, grăsunul de Judas, un ghemotoc negru și orb, rătăcea de colo-colo.

– S-a terminat? spuse Maïa.

El se ridică. Ea se dădu jos din pat. Cripure, în genunchi pe divan, cu coapsele dezvelite, cu pumnii înfipti într-o pernă, începu s-o înjure, făcându-se stacojiu. O dambă de-a lui.

– Te-ai întins cu toți, prin toate șanțurile.

Ce rost mai are să te gândești la asta? E o afacere clasată și lichidată. De altminteri, n-a ținut decât o vreme, apoi s-a măritat, a rămas văduvă. De atunci n-a mai trăit decât cu el și cu Basquin. Dar pe Basquin l-a cunoscut înaintea lui. Și apoi nu i-a spus el de o mie de ori că tocmai de-aia, pentru că a fost de meserie... Nici nu merită să-ți mai bați capul ca să-nțelegi ce-i cu asta.

– Mai vrei o dată, pușorule?

– M-apucă scârba.

Ea nu mai insistă.

Se mira că încă n-o trimisese să-și ia doi franci din buzunarul jiletcii lui; cu asta-și începea ocările. Doi franci, tariful ei...

Îl ajută să se îmbrace. El accepta totul, docil ca un copil.

– Scârnăvie...

Ea nici nu clipi.

Parcă nu știa că într-o seară, la bordel, el înjurase o fată care tocmai ieșea din cameră împreună cu clientul? S-a năpustit asupra ei. Nici una, nici două – să se culce cu ea. Spunea că îl excită gândul că se întoarce în camera aia. Abia l-au potolit. Dar pe urmă n-a mai avut chef de damă și a plecat. „Sunt și oameni d-ăștia” gândi Maïa. Puțin îi păsa că, ieșind din bordel, Cripure proferase niște foarte ciudate amenințări la adresa ofițerilor, ceea ce-i făcuse pe martorii la această scenă să creadă că era beat sau, poate, nebun.

În sfârșit el tăcu și se lungi pe divan. Maïa își luă coiful de hârtie, ridică apoi coșul. Animalele se urcară pe divan și se culcară alături de el. Întinse mâna să le mângâie.

Maïa se întoarce la treburile ei. Cripure o auzea umblând încoace și-ncolo, măturând, tropăind prin fața chiuveței. Sus, Amedée își făcea toaleta. Nu mai termina nici el cu plimbatul prin pod, unde i se amenajase o cameră. Cripure era exasperat de zgomotul de pași care se auzea tocmai deasupra capului său.

Se gândea cu ușurare că asta era ultima zi. Măine, chinul se va termina. Dar imediat se mânie pe el însuși din pricina acestor gânduri lipsite de omenie: oare Amedée nu va pleca pe front chiar astăzi? După ce l-a suportat cinci zile, putea foarte bine să-l mai suporte câteva ore...

Desigur, în casa aceea căreia dintr-o deprindere burgheză el îi spunea „baracă” mea – de data asta măcar cuvântul se potrivea cu obiectul – nu era prea ușor să găzduiești un musafir altundeva decât în pod. Casa, pe care Maïa o moștenise de la defunctul ei soț, se compunea numai din două camere, „biroul” în care Cripure se afla acum întins și, alături de birou, bucătăria, care era în același timp și dormitor. Sus era podul, jumătate pod, jumătate mansardă, unde Amedée continua să tropăie cu bocancii lui de trupeț. Dar avea să plece îndată ca să se întâlnească, după toate probabilitățile, cu vreo damă.

Slavă Domnului, în dimineața asta Cripure nu se ducea la liceu decât mult mai târziu. O singură oră de curs – morală, la a treia. „Vax.” Dar după-amiază avea loc festivitatea aia... Ce corvoadă!

Oftă, deschise ochii, constată că cu plăcere că obloanele erau închise. Undeva, prin vecinătate, niște soldați făceau exerciții, repetau întruna același marș. Bine bine! Asta-i treaba lor. „Iubiți-vă unii pe alții! A trebuit ca un Dumnezeu să vină să-i învețe iubirea, dar n-au avut nevoie de nimeni ca să învețe ura... Bine!”

Cripure să răsuce pe divan, și micile dobitoace prinseră să se miște, să dea din coadă, apoi, cum nici el nu se mai mișca și închisese ochii, rămaseră și ele nemișcate.

N-ar fi fost o prea mare deosebire față de ziua în care, ca acum, ar fi zăcut întins în sicriu. Ce deosebire? Nici una în afară

de ceva în minus, adică lucrul acela din capul său, atât de van, atât de dureros, pe care el îl numea pompos gândirea sa, nimic, în minus, afară de această angoasă lașă care-i strângea inima.

Indiscutabil că aseară, când s-a întors acasă de la vila lui, a mâncat și a băut mai mult ca de obicei. Apoi s-a culcat, dar n-a reușit să adoarmă decât foarte târziu. De câțeva vreme, nopțile care-i plăceau atât de mult altădată pentru liniștea și pacea lor nu-i mai ofereau decât spaime din ce în ce mai mari. Când nu dormea îl cuprindea frica. Trosnea o mobilă: tresărea în pat cu palpații. Maia dormea alături de el un somn fără vise: de plumb. Azi-noapte abia a închis ochii, tot stând și ascultând până târziu corul soldaților ruși cazați în lagărul din vecinătate. Apoi, cum se întâmpla adesea, l-a auzit pe Asel.

Când se înnopta, Aselul – care se ascundea cât era ziua de lungă și nimeni n-a reușit să afle cu ce se îndeletnicește – făcea un incredibil efort de fiecare dată când se îmbrăca cu redingota, când cobora pe scări sau ieșea din pivniță. Bătea străzile strecurându-se pe lângă ziduri întocmai ca un borfaș. Toc! Toc! Toc! își anunța apariția, se apropia târșându-și labele și, de fiecare dată când se oprea, vârful de fier al bastonului său care izbea pietrele caldarâmului răsuna ca un clopot dogit. Uneori rămânea multă vreme nemișcat, în picioare, proptit în baston, cu bărbia sprijinită în palmă, stătea multă vreme așa, încât Cripure credea că plecaseră. Dar: Toc! Toc Toc! Și noaptea răsuna iar de zgomotul solemn al pașilor săi.

De ce venea atât de des? „Și de ce tocmai pe lângă casa mea?” Azi-noapte Cripure se ridicase prudent, întredeschisese fereastra: felinarele de gaz în mijlocul tăcerii. Nu era ușor să descoperi silueta aceea din beznă; dar și mai greu era să nu încerci s-o găsești. A așteptat vreme îndelungată ca să poată vedea ciobul acela de noapte strecurându-se pe lângă ziduri: ar fi stat de veghe până în zori. Toc! Toc! Toc! Dar încă nimic în afară de pași, nimic decât prezența multiplă, gata să se ivească din toate părțile. Capătul de fier al bastonului răsuna iar, izbindu-se de pietre, triumfal ca halebarda elvețianului în zilele de sărbătoare. Apoi nimic.

Cripure întinsese gâtul: în picioare sub felinar, Aselul stătea nemișcat ca statuia unui sfânt. În jurul melonului său, lumina gazului strălucea ca o aureolă de vitraliu. Stătea cu bărbia sprijinită în palma stângă, cu mâna cealaltă proptită în baston – o țință perfectă! Va veni și ziua – adică noaptea – când Cripure își va lua revolverul și: pac! pac! o să-i vină de hac. Chestia asta nu prea făcea zgomot, abia cât o plesnitură de bici sau de capsă. Sau, mai degrabă, ca un purice pe care-l strivești între unghii. Farsa se va termina și pământul se va descotorosi pe veci de Asel.

Aselul dispăru. În sfârșit, Cripure se culcă iar, apoi adormi – cum de a reușit! – dar avu un somn bântuit de coșmaruri, apoi de o prezență fugară: o femeie îi șoptea la ureche: „De ce-ți vine să plângi?” Cine? Ce era? De cum se trezi, înțelese că musafira nocturnă era Toinette, în a cărei reîntoarcere el continuase să speră până și în abisurile visului, așa cum de douăzeci de ani sperase întruna.

Toinette, despre care nu mai aflase nimic, ce s-o fi ales de ea? Poate e o femeie asel, ca aia care de ani de zile bate străzile orașului, fredonând arii din operete, o cocoșată hidoasă care târa totdeauna după ea, prins în zgardă, un câțel galben și buimac.

Se simți ispitit să reia lectura cărții care stătea deschisă, la capătăi, dar renunță – deși erau *Memoriile* lui Benvenuto Cellini. Întinse mâna să mângâie capul uneia dintre micile lui dobitoace, Mireille, preferata.

Dragi lighioane!

Numai că nici în căteii aștia nu trebuie să ai prea multă încredere. Și ei te pot trăda. În povestioarele pentru copii se vorbește adesea de câinele credincios care merge după dricul stăpânului și se lasă să moară de foame. Da. Dar el a citit la fapte diverse cum unul s-a sinucis și imediat câinele lui credincios a început să-l halească.

Se auzi cum se trânteste ușa de la pod, apoi pașii grei ai lui Amedée răsunară pe scară, apăsător, parcă ar fi coborât cineva care-și termină toaleta din mers, punându-și centironul sau încheindu-și vestonul. Ce pași de rânduș! Se cutremura casa.

Întră în bucătărie; Cripure aruncă o privire prin geamul ușii. Amedée o salută binedispus pe Maia care-și lasă treaba la o parte ca să-i servească micul dejun. Bun. Nici un pericol c-o să vină să-i dea bună ziua. Asta va fi mai încolo, când o să plece. Amedée va întredeschide ușa după ce va fi bătut politicos. „Plec... La revedere.“ Își vor strânge mâinile fără să se privească.

Cripure închise ochii prefăcându-se că doarme. Așa era sigur că nimeni n-o să vină să-l deranjeze. Maia n-ar fi admis nici un musafir. Dar ce musafiri?

În bucătărie, Amedée își lua dejunul pălăvrăgind cu Maia. Auzea râsetele și pe Maia care tropăia pe ciment cu sabotii de lemn. Dincoace, nimeni. Șopti: „Nimeni!“

Surprins, iritat de sunetul propriei sale voci, deschise ochii și aruncă prin odaie o privire lungă, bolnăvicioasă, de parcă ar fi căutat o prezență dorită sau poate temută.

„Nimeni...“

Nici măcar nebunul ăla de ieri...

Tânărul locotenent era simpatic, dar naiv. Mă rog, asta-l privea. Dacă voia să creadă într-o umanitate... perfectibilă, treaba lui. Într-o zi o să se lovească de pragul de sus și-o să-și frângă gâtul. Bietul băiat! Păcat! Fără discuție că era dotat. Fusese elevul lui cel mai strălucit. Ba mai mult, un caracter nobil „desemnat să fie victimă. Ei, treacă“. Dar victima asta nu era un mieluşel plângăreț. Locotenentul se răzvrătea, și astfel te obliga să-l stimezi, indiferent de ce ai fi putut gândi despre el.

Cripure găsea suficiente justificări pentru conformismul oamenilor care au făcut carieră și al bătrânilor, dar tinerii! Cu cât se gândea mai mult la chestiunea asta, cu atât mai vârtos își spunea că în general tineretul e înșelat într-un mod îngrozitor, iar în rest e resemnat.

Dar tipul ăsta spunea că trebuie măturată toată înșelătoria. S-o mături! Drace... Cripure ar fi vrut cu dragă inimă să fie măturată. Dacă ar fi fost vorba numai să curețe pământul de banda asta de șarlatani și nătărăi, să scape lumea de aseli, ar fi dat bucuros o mână de ajutor. Dar să nu i se toarne povești, așa cum a făcut tânărul locotenent, despre victoria omului asupra lui însuși.

„Mofturi, cum ar spune moș Ubu¹, că prea e de râs, orice s-ar zice! Niște nemaipomenite palavre. Teza mea e integral negativă. Distrug orice idol și n-am nici un zeu de înălțat pe altar. Trebuie să ai o experiență de viață prea săracioasă, ca să îndrăznești să crezi în asemenea fleacuri. Auzi, paradis umanitar, eden sociologic! S-aștepte numai să ajungă la patruzeci de ani și să fie încornorat de femeia iubită. Mai vorbim noi după aia. Ei! În lumea asta fiecare se descarcă singur, fiecare trăiește pentru el, pentru propria lui piele. Victoriei? Da, să iei ce poți apuca. Da: să fii lup.“

Stătea nemișcat, străduindu-se să pară adormit. Dar gura, crispată parcă a mânie, pieptul care se ridica fără voia sa, mâinile șa de mort, întinse pe cojocul din piele de capră, nu erau ale unui om adormit, ci ale unui om treaz, sufocat de durere. O resimțise subit, așa i se întâmpla întotdeauna, cum revine o boală incurabilă pe care te-ai săturat s-o mai supraveghezi și a cărei reîntoarcere te surprinde când ești aproape deplin fericit, când sperai că armistițiul va mai dăinui încă multă vreme. Așadar asta n-o să se termine niciodată! Contase pe o anume înțelepciune pe care o dobândești cu vremea, ca pe un beneficiu sau o recompensă, ca pe un echivalent spiritual al rentei pe care statul ți-o servește sub numele de pensie, drept recunoștință pentru bunele și loialele servicii aduse. Dar oare durerea care i-a pustiit viața nu-l va lăsa în pace astfel ca, înainte de a muri, să aibă și el răgazul și norocul de a se privi pe el însuși și de a privi lumea în liniște, singura speranță a cărei îndeplinire, gândea el, îl va face să accepte moartea care, altminteri, n-ar fi decât un furțișag, o rușinoasă escrocherie?

Dar pe măsură ce îmbătrânea, își spunea că ar trebui să renunțe și la această speranță, deoarece suferința nu abandonează lupta, și chiar în clipa aceea scrâșnea din dinți de durere, simțind-o la fel de ascuțită ca a doua zi după catastrofa, după atâta amar de ani.

El a iubit-o pe Toinette – da: a iubit-o – dar pe fiul asta, pe Amedée, l-a făcut cu o lepădătură de femeie, o slujnică împuțită

¹ Cf. Alfred Jarry, *Ubu roi (Ubu rege)*

de hotel la care nimeni nu s-ar fi uitat. S-a întâmplat chiar în anul catastrofei, la câteva luni după ruptura cu Toinette, la Paris, unde se refugiase sub pretext că își pregătește teza despre Turnier. Un an memorabil în toate privințele. O ținuse într-un chef, bând zdravăn, cheltuind fără socoteală, întreținând femeii, pierzând la pocher o bună parte din „averea“ sa și plângând de durere și mânie, când rămânea singur seara și se gândea la Toinette. Îi fusese dat ca tocmai în anul acela, când avea, cu bani, se înțelege, câte femei draguțe și-ar fi dorit, să-i facă un copil spalăcitei aleia.

Ea se tot foia prin odaia lui ca să scuture praful, să-i aranjeze așternutul, nu vorbea nimic, zâmbea șters.

Nu se știa cine e, ce viață duce, iar el nici nu a încercat să afle: o târâtură. Dar de ce a trebuit ca în ziua aceea să fie atât de cald, iar ea să vină să deretice prin odaie îmbrăcată doar cu o bluză? Unde mai pui că bluză era pe jumătate deschisă. „Și-a deschis-o într-adins, putoarea.“ În orice caz ea nu s-a împotrivit. La fel de docilă a acceptat să fie luată, apoi alungată.

Începând de atunci el o chema și o dădea afară cum îl tăia capul, un joc crud în care, pentru prima oară, i se întâmplase să aibă ca partener pe cineva mai slab decât el. Dar o tratase totdeauna cu blândețe, chiar și în ziua când ea venise să-l anunțe că e însărcinată. I-a dat bani pentru ca măcar de născut să nască în curățenie, iar mai târziu recunoscă copilul. Amedée îi purta numele.

Ea nu-i cerea nimic. După aceea, ca și înainte, era mereu la fel de blândă și supusă destinului ei, de parcă nimic din ceea ce i s-a întâmplat nu reușise s-o smulgă din visarea-i indolentă, nici măcar maternitatea. Și în mod cu totul spontan, în clipa când a părăsit Parisul, el i-a promis că o să-i asigure o pensie lunară.

S-a ținut de cuvânt în primii patru ani, fără să se intereseze însă de soarta fiului său. Dar după acest răstimp, i-a intrat în cap că, poate, copilul nu-i al lui, și că din nou a fost dus, tras pe sfoară ca un imbecil, iar târâtură aia, despre care credea că-i o toantă, a fost totuși destul de deșteaptă ca din grămada amanților ei să-l aleagă pe cel mai fleț, adică pe el. „Pe mine.“ Dobândind astfel „convingerea morală“ că vreme de patru ani a fost victima unei escrocherii, și cum modul acesta de a privi lucrurile îi satisfăcea

avaritia, suprimă pensia. Nici o plângere. Târătura părea că nici nu bagase de seamă că nu-i mai vin banii, deși ar fi fost foarte simplu să protesteze, din moment ce el a comis prostia de neiertat de a recunoaște copilul ăla de șapte tați. Asupra acestei afaceri s-a așternut o lungă tăcere, dar nu și uitarea.

Când a izbucnit războiul, Cripure își facu socoteala că băiatul târăturii lui a atins vârsta la care poate fi trimis la moarte. Și voi să-l regăsească.

Scrisorile expediate la vechea adresă i-au fost returnate. Scrise atunci primarului din comuna în care a crescut băiatul: Amedée era mobilizat, și de un an pe front. Au început să corespundeze și au convenit că Amedée va veni să-și vadă părintele chiar în prima permisie.

„O să spunem că-i un nepot.“

Maia s-a declarat de acord.

Ce scenă ridicolă la sosire! Și hohotul de plâns nervos care-l simțea în gâtlee când l-a zărit pe tânărul ăla, ca și felul românesc în care și-a deschis brațele strigându-i: „Sărută-mă, eu sunt tatăl tău!“ Oare scena despărțirii va fi la fel de grotescă? Se temea de ea cu atât mai mult cu cât își făcuse socoteala că venirea lui Amedée era o eroare, un mic burete cu fiere. Nu se mai simțea chiar atât de vinovat față de Amedée și de târâtură. În povestea asta erau și lucruri care-l lasau rece, și nu uita că poate Amedée nici nu-i era fiu.

Dar era, nu era, pentru el rămânea un străin. Manierele lui greoaie aveau într-asta rolul lor, ca și zgomotul acela de pași din fiecare dimineață, pipa pe care Cripure nu îndrăznea să i-o interzică, deși-i provoca migrene îngrozitoare, lipsa evidentă de educație, pe care nu s-ar fi gândit să i-o reproșeze altcuiva, și de care el era vinovat. Băiatul acela simpatic, dar un oarecare, apărea în ochii lui Cripure ca o ilustrare vie a unui destin derizoriu. Prezența lui Amedée îi reamintea mai crud ca oricând clipa în care totul s-a prăbușit, pentru totdeauna, și când a trebuit să se rupă definitiv de Toinette. A pierdut-o pe Toinette, și astăzi, după atâția ani, acest fiu necunoscut și banal îi răsărea din celălalt